

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра початкової і спеціальної освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістра»

на тему **«Використання новітніх технологій у формуванні морально-етичних цінностей молодших школярів засобами усної народної творчості»**

Виконала: здобувач вищої освіти

Групи М222-с денного відділення

013Поаткова освіта. Інклюзивна освіта

Григор'єва Яна Вікторівна

Керівник: Дубяга Світлана Миколаївна

Рецензент: канд.пед.наук, доцент

Жейнова С.С.

Запоріжжя – 2023 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ.....	8
1.1. Аналіз проблеми формування морально-етичних цінностей молодших школярів.....	8
1.2. Специфіка формування морально-етичних цінностей молодших школярів.....	17
1.3. Усна народна творчість як засіб морально-етичного виховання молодших школярів.....	22
1.4. Значення новітніх технологій у формування морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку.....	27
Висновки до Розділу.....	32
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	34
2.1. Педагогічні умови формування морально-етичних цінностей молодших школярів.....	34
2.2. Методичні рекомендації щодо використання новітніх технологій у формуванні морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку засобами усної народної творчості.....	40
Висновки до Розділу 2.....	47
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТКИ	

Анотація

Григор'євої Яни Вікторівни Використання новітніх технологій у формуванні морально-етичних цінностей молодших школярів засобами усної народної творчості

Мета – виокремити та обґрунтувати новітні технології у формуванні морально-етичних цінностей молодших школярів засобами усної народної творчості.

Об'єкт – процес формування морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку.

Предмет – новітні технології у поєднанні з усною народною творчістю для формування морально-етичних цінностей дітей 1-4 класів.

Дипломна робота присвячена вивченню ролі новітніх технологій у поєднанні з усною народною творчістю у формуванні морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку. Формування морально-етичних цінностей відіграє значну роль у загальному формуванні особистості дитини, що включає духовні цінності та орієнтири, бачення навколишнього світу, своє ставлення до нього і всього оточуючого та багато іншого. Робота включає аналіз проблеми формування морально-етичних цінностей молодших школярів, огляд основних новітніх технологій та жанрів усної народної творчості у морально-етичному вихованні молодших школярів, а також надані дві новітні технології, які тільки починають застосовуватися у роботі з дітьми, для формування морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку: «Фішбоун» та «Кроссенс».

У роботі обґрунтовано поняття морально-етичного виховання, морально-етичних цінностей. Обґрунтовано важливість та актуальність поєднання новітніх технологій та усної народної творчості для формування морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку, а також морально-етичного виховання молодших школярів загалом.

Загальні висновки роботи підкреслюють важливість морально-етичного виховання та формування морально-етичних цінностей дітей саме в молодшому шкільному віці. Дослідження вказує на те, що використання усної народної творчості для морального виховання сприяє розвитку пізнавальних інтересів до історії свого народу, вихованню любові та поваги до своєї країни, її історії, мови, святощів, створює умови для формування між дітьми дружніх стосунків.

Ключові слова: морально-етичне виховання, морально-етичні цінності, новітні технології, усна народна творчість, педагогічні умови, діти молодшого шкільного віку.

Summary

Hryhorieva Yana Victorivna

The use of the latest technologies in the formation of moral and ethical values of younger schoolchildren by means of oral folk creativity

The goal is to identify and justify the latest technologies in the formation of moral and ethical values of younger schoolchildren by means of oral folk creativity.

The object is the process of forming moral and ethical values of children of primary school age.

The subject is the latest technologies in combination with oral folk art for the formation of moral and ethical values of children in grades 1-4.

The thesis is devoted to the study of the role of the latest technologies in combination with oral folk creativity in the formation of moral and ethical values of children of primary school age. The formation of moral and ethical values plays a significant role in the general formation of the child's personality, which includes spiritual values and orientations, vision of the surrounding world, one's attitude towards it and everything around and much more. The work includes an analysis of the problem of the formation of moral and ethical values of younger schoolchildren, an overview of the main modern technologies and genres of oral folk art in the moral and ethical education of younger schoolchildren, as well as two new technologies that are just beginning to be used in working with children are provided for the formation of moral and ethical values of primary school children: "Fishbone" and "Crossens".

The work substantiates the concept of moral and ethical education, moral and ethical values. The importance and relevance of the combination of the latest technologies and oral folk art for the formation of moral and ethical values of children of primary school age, as well as the moral and ethical education of primary school children in general, is substantiated.

The general conclusions of the work emphasize the importance of moral and ethical education and the formation of moral and ethical values of children in primary school age. The study indicates that the use of oral folk art for moral education contributes to the development of cognitive interests in the history of one's people, the education of love and respect for one's country, its history, language, and sanctities, and creates conditions for the formation of friendly relations between children.

Key words: moral and ethical education, moral and ethical values, the latest technologies, oral folk creativity, pedagogical conditions, children of primary school age.

РЕФЕРАТ

Тема дипломної роботи «**Використання новітніх технологій у формуванні морально-етичних цінностей молодших школярів засобами усної народної творчості**»

Здобувач вищої освіти **Григор'єва Яна Вікторівна**.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент **Дубяга Світлана Миколаївна**.

Актуальність дослідження. Формування морально-етичних цінностей школярів відбувається протягом усіх років навчання. Але виняткова чутливість до морально-етичного розвитку простежується саме у молодшому шкільному віці, а отже і моральний курс закладається в початкових класах.

У період молодшого шкільного віку формування морально-етичних цінностей відіграє значну роль у загальному формуванні особистості дитини, що включає духовні цінності та орієнтири, бачення навколишнього світу, своє ставлення до нього і всього оточуючого.

Питання морально-етичного виховання дітей молодшого шкільного розкрита достатньо широко, проте теоретичні та практичні аспекти формування морально-етичних цінностей у молодших школярів під час навчального процесу є недостатньо розробленими, незважаючи на те, що дана тема залишається все ще актуальною та має практичну значущість. Саме тому, досліджуючи морально-етичне виховання молодших школярів глибше і далі, залучаючи сюди усну народну творчість, новітні технології, вже відомі модернізовані та зовсім нові прийоми, методи, а також почуття, оскільки мова йде про морально-етичні цінності, – цей процес можна зробити ненав'язливим, значно цікавішим, жвавішим, приємнішими та значущим як для дітей, так і для вчителів. При цьому, все це дає змогу підвищити рівень морального виховання учнів та стан шкільної освіти в цілому.

Мета – виокремити та обґрунтувати новітні технології у формуванні морально-етичних цінностей молодших школярів засобами усної народної творчості.

Об'єкт – процес формування морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку.

Предмет – новітні технології у поєднанні з усною народною творчістю для формування морально-етичних цінностей дітей 1-4 класів.

1. Теоретичні засади формування морально-етичних цінностей молодших школярів засобами усної народної творчості.

У вихованні гармонійно всебічно розвинутої, багатою духовно особистості, яка володіє якостями морально вихованої людини, значна роль належить морально-етичному вихованні. В нашому сьогоденні в педагогічній науці та освіті пріоритетним напрямом все частіше визначають саме морально-етичне виховання дітей, оскільки досягнення цілей морально-етичного виховання зараз дає можливість та ресурси для ефективного вирішення проблем українського суспільства в майбутньому (криза морального та духовного розвитку, соціальні конфлікти, міжнаціональна напруга, соціокультурний простір, єдність соціуму).

Мораль – це система ідей, норм, принципів, законів та оцінок, що врегульовують стосунки між членами суспільства. Вона виконує кілька функцій: регулятивну, виховну, пізнавальну (гносеологічну), світоглядну, комунікативну, мотиваційну та оцінно-імперативну.

З поняття «мораль» виходить ще декілька похідних від нього:

- моральна свідомість – охоплює моральні принципи, ідеали та поняття для реального спілкування;

- моральні переконання – моральні принципи, що були вибудовані шляхом власного досвіду особистості;

- моральні звички – стійкі форми поведінки, що є потребою особистості;

- моральна спрямованість – стійка позиція особистості, її властивість, що побудована на мотивах поведінки.

Основою моралі є етика – філософська наука, яка досліджує природу, сутність, виникнення, розвиток, структуру, функції моралі, її прояви у різноманітних сферах діяльності.

Процес морально-етичного виховання проходить у три етапи:

1. Засвоєння початкових правил поведінки, розвиток моральних переконань.

2. Формування етичних понять, цінностей та вироблення моральних почуттів.

Цінності – це властивості буття, які створює людина або які мають певне відношення до неї. Цінності вивчає аксіологія – це філософське дослідження природи цінностей, де цінності розглядають як специфічні соціальні явища, певні прояви суспільних відносин і нормативно оцінного боку суспільної свідомості.

Морально-етичні цінності – це психосмислове утворення, яке є найдієвішим чинником становлення соціально та духовно зрілої особистості, її оптимального функціонування і самореалізації в конкретному довіллі.

Вагомим є визначення А. Фурмана: «Морально-етичні цінності (норми, принципи, ідеали, уявлення про добро, справедливість, відповідальність, почуття дружби, любові тощо), що виникають та існують у суспільстві, сприймаються свідомістю людини, кристалізуючись у ціннісні орієнтації, переконання, соціально-психологічні настановлення, і зреалізуються у вчинках, стратегіях поведінки та у процесі її життєвого шляху як особистості».

О. Вишневський підкреслював, що морально-етичне виховання має гарантувати формування систем морально-етичних цінностей у дітей молодшого шкільного віку.

3. Застосування морально-етичних норм у житті.

Враховуючи настанови В. Сухомлинського про морально-етичне виховання через вплив на сферу почуттів і про важливість не простого передання знань дітям, а саме виклику в них зацікавлення до навчання та пізнання нового, зауважимо, що формування морально-етичних цінностей відбувається не лише шляхом пояснень та дискусій, а ще й за допомогою різноманітних повчальних відео, розповідей, наочності, рольових ігор, інсценувань тощо. Все це допомагає удосконалити та скорегувати уявлення дітей щодо вимог до власної поведінки через такі складові як самооцінка та самоконтроль.

Молодший шкільний вік займає особливе місце через свою важливість у розвитку дитини. У цей період відбуваються значні зміни у дитячій психіці. Все, що вона вбирає в себе, весь її навколишній світ сприяє формуванню теоретичного мислення в легких, доступних для її віку формах. Про важливу роль морального виховання саме в період молодшого шкільного віку говорив і Ю. Бабанський, зазначаючи, що діти, опановуючи прості моральні норми, навчаються слідувати ним у різних життєвих ситуаціях.

У дитини молодшого шкільного віку мислення знаходиться на етапі переходу від наочно-образного до словесно-логічного та понятійного. Це означає, що і такі процеси як аналіз, синтез та узагальнення, якими дитина володіла в певній мірі до школи, також починають перебудовуватись. Але поки що перевага належить зовнішнім чуттєвим ознакам і властивостям.

У дітей молодшого віку активно формується особистість, а також відбувається розвиток індивідуальних механізмів поведінки. А Д. Ельконін, Л. Виготський підкреслюють, що саме цей вік є початком формування моральної регуляції.

Унікальним у процесі морально-етичного виховання є його безперервність: він не завершується після дзвоника, а продовжується і на перервах, і на інших

предметах. Будується процес морально-етичного виховання з легшого до більш складного: спочатку вирішуються виховні завдання елементарного рівня, а після цього – більш складного. Для досягненні мети морально-етичного виховання (формування морально-етичних цінностей, якостей, знань, норм звичок та навичок поведінки) використовуються більш ускладненні види діяльності, до якої школярі вже звикли. Ускладнення ж можливі лише при урахуванні вікових та індивідуальних особливостей та можливостей дітей молодшого шкільного віку. Також, для процесу морально-етичного виховання важливими є динаміка та творчість, оскільки з ними процес стає яскравішим, цікавішим та легшим для засвоєння та запам'ятовування.

Говорячи про морально-етичне виховання, А. Бодальов виділяв, що воно охоплює три сторони особистості (емоційну, вольову, пізнавальну).

Творчість – важлива та невід'ємна частина народу, у якій відображається багатівікова народна мудрість. Будь-який високохудожній твір являє собою нероздільну єдність двох начал – етичного і морального. Гуманність, працелюбність, доброта, увага до людей, любов до Батьківщини, до рідного дому, до природи це якості які головним чином є почуттями. Велике місце займає тут народна творчість. Саме тому український фольклор – один із провідних засобів морально-етичного виховання дітей молодшого шкільного віку. Саме він сприяє формуванню моральної вихованості, морально-етичних цінностей; допомагає дітям правильно розуміти вчинки, дії інших людей та оволодівати цінностями свого народу.

Усна народнопоетична творчість – це художньо-словесна творчість народу в сукупності її видів і форм, де засобами мови збережено знання про життя і природу, давні культури і вірування; а також відбито світ думок, уявлень, почуттів і переживань, народнопоетичної фантазії. Більшість з жанрів усної народної творчості застосовуються у сучасній українській школі.

Використання усної народної творчості як для морально-етичного виховання в цілому, так і для формування морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку, допомагає:

- у розвитку пізнавального інтересу до історії свого народу;
- залучити молодших школярів до моральних засад українського народу;
- виробити позицію дітей щодо недопустимості жорстокості, зла та вульгарності;
- дати дитині чіткі орієнтири добра, певну опору;
- виховувати любов та повагу до своєї країни, її історії, мови, святощів;

- змінити сферу інтересів дитини: від, наприклад, перегляду мультиків до пізнання усної народної творчості свого народу;

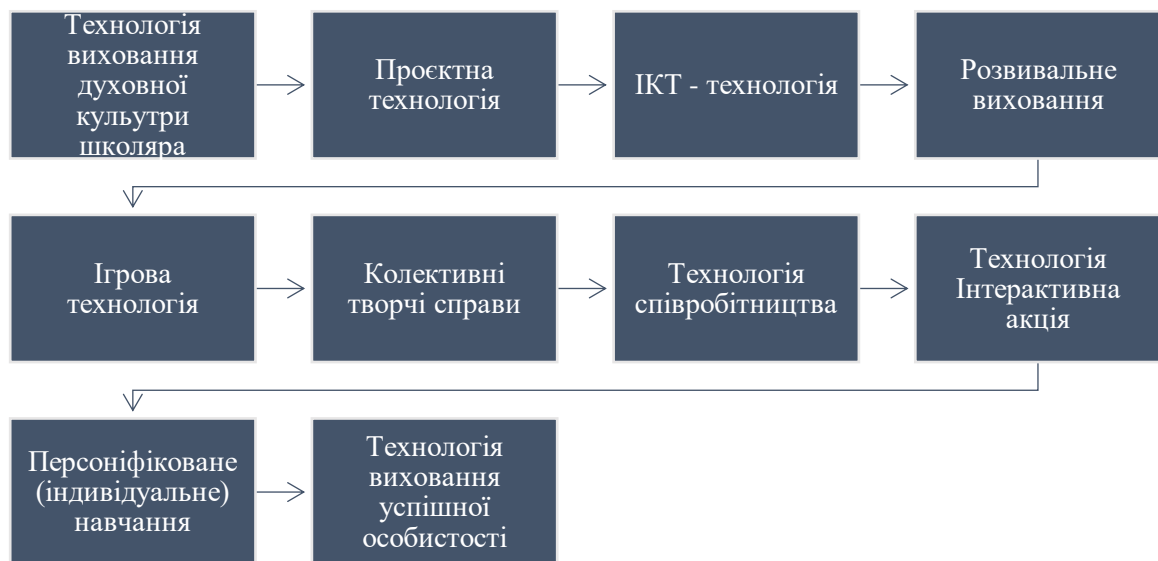
- створити умови для формування між дітьми дружніх стосунків.

Отже, з впевненістю можна сказати, що усна народна творчість формує в дітей молодшого шкільного віку навички культурної поведінки, лаконічно і в доступній формі вчить бути ввічливими, відповідальними, працьовитими, щедрими, поважати людей, родину, рідний край.

Педагогічна технологія - це така побудова діяльності педагога, де всі дії, які входять до неї, мають певну послідовність і цілісність, а виконання передбачає досягнення необхідного результату та має прогнозований характер.

Новітні технології – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів.

В різних джерелах можна зустріти багато варіацій класифікації новітніх технологій, проте найпоширеніші з них, що будуть доцільними у морально-етичному вихованні дітей молодшого шкільного віку та у формуванні їх морально-етичних цінностей, викладено у *рис. 1.:*

Рис.1.: Найпоширеніші новітні технології

2. Методичні аспекти формування морально-етичних цінностей молодших школярів засобами усної народної творчості із використанням новітніх технологій.

Розвиток морального рівня особистості залежить і від багатьох зовнішніх факторів: стосунки у сім'ї та побут, робота освітньо-виховних закладів, народні традиції, система суспільного ладу та відносин.

Виділено три основні педагогічні умови для ефективного формування морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку засобами усної народної творчості:

1. Утворення розвивального середовища, головною метою якого буде задоволення такої потреби як позитивний емоційний фон для сприймання морального змісту творів усної народної творчості дітьми молодшого шкільного віку;

2. Системність та суцільність формування морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку засобами усної народної творчості;

3. Застосування етичних бесід після опрацювання творів усної народної творчості.

Дотримання комплексу педагогічних умов матиме сприятливий вплив на формування морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку.

Завдяки усній народній творчості діти молодшого шкільного віку набувають нового досвіду, збагачуються їх моральні переживання, формуються морально-етичні переживання, а також відбувається духовний розвиток особистості.

Інноваційні технології підвищують позитивну мотивацію дітей молодшого віку до пізнавальної, навчальної та виховної діяльності, створюють дружню та довірливу атмосферу між вчителем та дітьми.

Поєднання новітніх технологій та української усної народної творчості є найбільш доцільним та ефективним для забезпечення високого рівня сформованості морально-етичних цінностей у дітей молодшого шкільного віку.

Запропоновано дві новітні технології, які тільки починають застосовуватися у роботі з дітьми, для формування морально-етичних цінностей дітей молодшого шкільного віку: «Фішбоун» та «Кроссенс». Також ми навели приклади їх застосування на основі українських казок «Сірко» та «Без труда нема плода».

Дипломна робота виконувалась з вересня 2022 року до грудня 2023 року.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Ім'я користувача:
Анастасія Сухомлінова

ID перевірки:
1015963893

Дата перевірки:
03.12.2023 20:13:36 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
03.12.2023 20:14:12 EET

ID користувача:
100012861

Назва документа: Григорєва

Кількість сторінок: 42 Кількість слів: 8737 Кількість символів: 66376 Розмір файлу: 1.16 MB ID файлу: 1015642197

26.5% Схожість

Найбільша схожість: 5.95% з Інтернет-джерелом (<https://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/6467/Bilyk%20Tet>)

26.5% Джерела з Інтернету 973 ..... Сторінка 44

1.45% Джерела з Бібліотеки 4 ..... Сторінка 48

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел